

KOREYS TILIDAGI 내다 VA 버리다 KO‘MAKCHI HARAKAT
FE‘LLARINING SEMANTIK EKVIVALENTLIGI

Movlonova Risolat Dilshod qizi

Toshkent Davlat Sharqshunoslik Universiteti

Koreyashunoslik oliy maktabi

2-kurs magistratura talabasi

E-mail: movlonovarisolat909@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada koreys tilidagi 내다 va 버리다 ko‘makchi fe‘llarining semantik xususiyatlari tahlil qilinadi. Ushbu fe‘llarning harakatning yakunlanganligi, natijaviyligi va so‘zlovchining subyektiv munosabatini ifodalashdagi o‘rni yoritiladi. Shuningdek, ularning o‘zaro o‘xshashliklari, farqlari va o‘zbek tilidagi ekvivalentlari misollar asosida ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijasida mazkur birliklarning qisman semantik ekvivalent ekanligi aniqlanadi.*

Kalit so‘zlar: *ko‘makchi fe‘llar, semantik tahlil, semantik ekvivalentlik, natijaviylik, yakunlanganlik kategoriyasi, subyektiv munosabat, fe‘l birikmalari, pragmatik ma‘no,*

Abstract: *This article analyzes the semantic features of the Korean auxiliary verbs 내다 and 버리다. It examines their roles in expressing completion, resultative meaning, and the speaker’s subjective attitude. The similarities and differences between these auxiliary verbs, as well as their Uzbek equivalents, are discussed with relevant examples. The study concludes that these verbs are partially semantically equivalent depending on the context.*

Keywords: *auxiliary verbs, semantic analysis, semantic equivalence, resultative meaning, completive aspect, subjective modality, verb constructions, pragmatic meaning.*

Аннотация: *В данной статье анализируются семантические особенности корейских вспомогательных глаголов 내다 и 버리다. Рассматривается их роль в выражении завершенности действия, результативности и субъективного отношения говорящего. Также выявляются сходства и различия между этими глаголами и приводятся их эквиваленты в узбекском языке. В результате исследования установлено, что данные глаголы являются частично семантически эквивалентными.*

Ключевые слова: *вспомогательные глаголы, семантический анализ, семантическая эквивалентность, результативность, завершенность действия, субъективное отношение, глагольные конструкции, прагматическое значение,*

KIRISH

Koreys tili grammatik jihatdan boy va murakkab tizimga ega bo‘lib, unda ko‘makchi fe‘llar muhim o‘rin tutadi. Ko‘makchi fe‘llar asosiy fe‘l bilan birikib, harakatning

qo‘shimcha semantik va grammatik xususiyatlarini ifodalaydi. Ayniqsa, harakatning yakunlanganligi, natijasi va so‘zlovchining unga bo‘lgan munosabatini ifodalashda bunday birliklar katta ahamiyatga ega.

Koreys tilida keng qo‘llaniladigan **내다** va **버리다** ko‘makchi fe‘llari aynan shu jihatlari bilan ajralib turadi. Ular ko‘pincha bir xil grammatik vazifani bajaradigandek ko‘rinib-da, semantik nuqtai nazardan sezilarli farqlarga ega. Shu sababli ularning o‘zaro ekvivalentligini aniqlash tilshunoslikda muhim masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi **내다** va **버리다** fe‘llarining semantik xususiyatlarini tahlil qilish, ularning o‘xshash va farqli tomonlarini aniqlash hamda o‘zbek tilidagi muqobillarini ko‘rsatishdan iborat.

ASOSIY QISM

Koreys tilida ko‘makchi fe‘llar (**보조 동사**) asosiy fe‘lga qo‘shilib, harakatning qo‘shimcha ma‘nolarini ifodalaydi. Ular orqali harakatning davomiyligi, yakunlanganligi, ehtimolligi yoki subyektiv bahosi ifodalanadi. Shu jihatdan **내다** va **버리다** fe‘llari natijaviylik va yakunlanganlikni bildiruvchi muhim birliklar hisoblanadi.

Avvalo, **내다** fe‘lining semantik xususiyatlarini ko‘rib chiqamiz. Ushbu fe‘l asl ma‘nosida “chiqarib yubormoq”, “yuzaga keltirmoq” degan ma‘nolarni anglatadi. Ko‘makchi fe‘l sifatida esa u harakatning muvaffaqiyatli yakunlanganini va natijaga erishilganini bildiradi. Masalan, **문제를 풀어내다** – “muammoni hal qilib chiqmoq”, **작품을 만들어내다** – “asar yaratib chiqmoq” kabi birikmalarda harakatning natijasi ijobiy baholanadi. Bu yerda so‘zlovchi bajarilgan ishni muvaffaqiyat sifatida qabul qiladi.

그렇듯 나 역시 부모님에 대한 원망을 감당할 수 없을 만큼 쏟아 내곤 했다.

“Shunday qilib, men ham ota-onamga bo‘lgan ranjimni ko‘tara olmaydigan darajada tez-tez ichimdan to‘kib tashlar edim”.

Gapdagi **쏟아 내곤 했다** birikmasi subyektivning ichki salbiy his-tuyg‘ularini muntazam ravishda tashqi ifodaga chiqarib kelganini anglatadi. Bu yerda **쏟아 내다** fe‘li [감정 표출] “emotsional chiqarish” semasini ifodalasa, **-곤 했다** shakli unga [반복성] “takroriylik” va [습관성] “odat tusiga kirganlik” ma‘nolarini qo‘shadi. Mazkur semantik yuklama koreys tilining o‘zida turli leksik vositalar orqali ham ifodalanishi mumkin. Xususan, **마구 털어놓곤 했다**, **다 털어놓곤 했다**, **감정을 터뜨리곤 했다** kabi birikmalar mazkur konstruktsiyaga yaqin semantik qiymatga ega bo‘lib, ular orqali subyektivning his-tuyg‘ularni nazoratsiz yoki kuchli tarzda ifodalab borishi ta‘kidlanadi. Demak, “**-곤 했다**” shakli nafaqat grammatik takroriylikni, balki nutqda emotsional-ekspressiv ma‘no kuchayishini ham ta‘minlaydi.

Ilmiy adabiyotlarda ta‘kidlanishicha, **내다** fe‘li ko‘pincha maqsadga erishish va qiyinchilikni yengib o‘tish ma‘nolarini ham o‘z ichiga oladi. Shuning uchun u ko‘proq ijobiy konnotatsiyaga ega bo‘ladi.

Endi **버리다** fe‘lining semantik xususiyatlarini tahlil qilamiz. Ushbu fe‘l aslida “tashlab yubormoq”, “yo‘q qilmoq” ma‘nolarini bildiradi. Ko‘makchi fe‘l sifatida esa u harakatning to‘liq yakunlanganligini, qaytmasligini va ko‘pincha so‘zlovchining subyektiv

munosabatini ifodalaydi. Masalan, 숙제를 해 버리다 (uy vazifasini qilib tashlamoq), 기회를 놓쳐 버렸다 (imkoniyatni boy berib qo‘ydi) kabi gaplarda harakat yakunlangan bo‘lsa-da, unda afsus yoki pushaymonlik kabi hissiy tus seziladi.

Demak, 버리다 nafaqat grammatik, balki pragmatik vazifani ham bajaradi. U orqali so‘zlovchi voqeaga nisbatan o‘z hissiy munosabatini bildiradi.

– 아/어 버리다 konstruksiyasi harakatning yakunlanganligini va subyektiv bahosini bildiruvchi aspektual vosita sifatida tavsiflanadi. Masalan, “그녀는 미련 없이 잡지를 덮어버렸다” gapida 덮어버렸다 shakli oddiy 덮었다 fe’liga nisbatan kuchliroq semantik yuklamaga ega bo‘lib, unda [완결성] “to‘liq yakunlanganlik” semasi ifodalanadi. Mazkur ma’nolar koreys tilining o‘zida turli leksik vositalar orqali ham berilishi mumkin. Jumladan, 확 덮었다, 탁 덮었다, 단번에 덮었다, 그냥 덮었다, 미련 없이 덮었다 kabi variantlar 덮어버렸다 konstruksiyasiga semantik jihatdan yaqin bo‘lib, ular orqali harakatning keskinligi, tezkorligi yoki ikkilanmasdan bajarilganligi ifodalanadi.

Shu o‘rinda har ikki fe’lning o‘xshash jihatlarini ko‘rib chiqamiz. Birinchidan, ular harakatning yakunlanganligini bildiradi. Ikkinchidan, har ikkisi ham asosiy fe’l bilan birikib keladi va natijaviylikni ifodalaydi. Masalan, 일을 해내다 va 일을 해 버리다 birikmalarida harakat yakunlanganligi umumiy jihat hisoblanadi.

Biroq ular o‘rtasida muhim farqlar ham mavjud. 내다 asosan ijobiy natijani va muvaffaqiyatni bildirsa, 버리다 esa ko‘pincha neytral yoki salbiy hissiy rangga ega bo‘ladi. Shuningdek, 버리다 harakatning qaytmasligini kuchliroq ifodalaydi. Bu esa uning semantik yukini yanada murakkablashtiradi.

Ekvivalentlik masalasiga ko‘ra, bu ikki fe’lni to‘liq sinonim yoki ekvivalent deb bo‘lmaydi. Ular faqat ayrim kontekstlarda bir-biriga yaqinlashadi. Masalan, 다 읽어 냐다 va 다 읽어 버렸다 gaplari tarjimada o‘xshash bo‘lishi mumkin, “hammasini o‘qib chiqdi”, biroq birinchisida natija ijobiy baholansa, ikkinchisida oddiy yakunlanganlik yoki hissiy rang mavjud bo‘ladi.

O‘zbek tiliga tarjima qilishda ham bu farqlar saqlanadi. 내다 ko‘pincha “-ib chiqmoq”, “uddalamoq” kabi shakllar bilan beriladi. 버리다 esa “-ib tashlamoq”, “yo‘qotib qo‘ymoq” kabi birliklar orqali ifodalanadi. Bu esa ularning semantik farqlarini yana bir bor tasdiqlaydi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, koreys tilidagi 내다 va 버리다 ko‘makchi fe’llari umumiy grammatik vazifaga ega bo‘lsa-da, semantik jihatdan to‘liq ekvivalent emas. 내다 harakatning muvaffaqiyatli yakunlanganini va ijobiy natijani ifodalasa, 버리다 esa yakunlanganlik bilan birga ko‘pincha subyektiv hissiy munosabatni bildiradi.

Shu sababli ularni qisman semantik ekvivalent birliklar sifatida baholash mumkin. Ularning to‘g‘ri qo‘llanishi kontekstga bog‘liq bo‘lib, tarjima jarayonida ham semantik nozikliklarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega.

1. Kim, Jong-hak. Korean Grammar and Discourse Functions. Seoul: Hankook Publishing, 2015.
2. Lee, Ik-seop, and Ramsey, S. Robert. The Korean Language. Albany: State University of New York Press, 2000.
3. Sohn, Ho-min. The Korean Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
4. Ahn, Myung-hee. “Auxiliary Verb Constructions in Korean.” Korean Linguistics, Vol. 12, 2004, pp. 45–67.
5. Park, Min-gyu. “Semantic Functions of Auxiliary Verbs in Korean.” Journal of Korean Language Studies, 2010, pp. 112–130.
6. Choi, Hyun-bae. Urimal Bon (우리말본). Seoul: Jeongumsa, 1937.
7. Nam, Ki-shim, and Ko, Young-geun. Standard Korean Grammar (표준국어문법론). Seoul: Top Publishing, 2011.
8. Im, Bu-yeong. One Day Life Is Worth Living, Another Day I Want to Die. Seoul: Bookrum, 2021.